

POSTANOWIENIE

14 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Łodko

na posiedzeniu niejawnym 14 czerwca 2023 r. w Warszawie,
w sprawie z wniosku J. K.
o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie adwokata z urzędu,
na skutek wystąpienia przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku
z wnioskami sędziów o ich wyłączenie od rozpoznania sprawy I ACo 135/22,

**przekazuje Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku do rozpoznania
żądania wyłączenia złożone przez sędziów Sądu Apelacyjnego
w Gdańsku.**

UZASADNIENIE

Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku przedstawiono do rozpoznania żądania sędziów Sądu Okręgowego we Włocławku o wyłączenie ich od rozpoznania wniosku J. K. o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Sędzia wyznaczona do rozpoznania tych żądań również zażądała wyłączenia jej od rozpoznania sprawy. Następnie pozostali sędziowie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku złożyli oświadczenia z żądaniami podobnej treści. W związku z tym Sądowi Najwyższemu przedstawiono do rozpoznania wnioski o wyłączenie sędziów na podstawie art. 52 § 1 *in fine* k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

O wyłączeniu sędziego rozstrzyga sąd, w którym sprawa się toczy, a gdyby ten sąd nie mógł wydać postanowienia z powodu braku dostatecznej liczby sędziów – sąd nad nim przełożony (art. 52 § 1 k.p.c.). Sądem przełożonym nad sądami

apelacyjnymi jest Sąd Najwyższy. Kompetencja Sądu Najwyższego do rozpoznania żądań, o których mowa w art. 49 § 1 k.p.c., zaktualizowałaby się w niniejszej sprawie, gdyby Sąd Apelacyjny w Gdańsku nie mógł wydać stosownego postanowienia z powodu braku dostatecznej liczby sędziów.

Do rozpoznania żądań sędziów Sądu Okręgowego we Włocławku wyznaczono wyłącznie sędziego Sądu Apelacyjnego w Gdańsku E. J., która złożyła oświadczenie i zażądała wyłączenia jej od rozpoznania sprawy (art. 49 k.p.c.). Podobnej treści oświadczenia z żądaniami wyłączenia złożyli również pozostali sędziowie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, którzy nie byli wyznaczeni do rozpoznania zarówno żądań sędziów Sądu Okręgowego we Włocławku, jak i złożonego przez sędziego Sądu Apelacyjnego w Gdańsku – E. J.

Sąd Najwyższy wielokrotnie wypowiadał się w kwestii przesłanek warunkujących dopuszczalność żądania wyłączenia od rozpoznania sprawy na podstawie art. 49 § 1 k.p.c. stwierdzając, że mogą one dotyczyć wyłącznie sędziów wyznaczonych do jej rozpoznania. Żądania wyłączenia złożone przez sędziego, który nie został wyznaczony do jej rozpoznania sprawy, jest nie tylko zbędne, ale w zasadzie niedopuszczalne. Możliwość zastosowania art. 49 § 1 k.p.c. otwiera się bowiem wyłącznie w razie przydzielenia sprawy danemu sędziemu. W aktualnym orzecnictwie ukształtował się zasługujący na podzielenie pogląd, że wniosek o wyłączenie sędziego niewyznaczonego do rozpoznania sprawy jest niedopuszczalny i podlega odrzuceniu bez składania przez sędziego oświadczenia, o jakim mowa w art. 52 § 2 k.p.c. (zob. uchwała SN z 26 lipca 2019 r., I NOZP 1/19 oraz postanowienia SN: z 8 października 2021 r., IV CO 209/21; z 27 października 2021 r., IV CO 235/21; z 1 czerwca 2022 r., III CO 407/22; z 8 czerwca 2022 r., III CO 460/22; z 12 stycznia 2023 r., III CO 1266/22; z 24 stycznia 2023 r., III CO 648/22). Motywy te mają zastosowanie do sytuacji złożenia żądania z art. 49 § 1 k.p.c., gdyż oba środki normowane przez przytoczony przepis służą bowiem temu samemu celowi.

Uznanie, że żądanie wyłączenia od rozpoznania sprawy może być zgłoszone jedynie przez sędziego wyznaczonego do jej rozpoznania nakazuje przyjąć, że podejmowanie awansem czynności określonych w art. 52 § 1 k.p.c. opierałoby się

na niedopuszczalnym antycypowaniu zgłoszenia żądań wyłączenia przez kolejnych sędziów, z pominięciem etapu przydzielenia sprawy do rozpoznania określonemu sędziemu. Tymczasem dopiero z momentem przydziału sprawy otwiera się możliwość podjęcia przez sędziego decyzji o jej nierozpoznawaniu i zgłoszeniu żądania o wyłączenie (art. 49 § 1 k.p.c.). Decyzja o złożeniu żądania wyłączenia może być więc procesowo zgłoszona wyłącznie przez sędziego, który ma rozpoznać daną sprawę (zob. postanowienia SN z 5 stycznia 2023 r., III CO 1183/22, i z 1 czerwca 2022 r., III CO 407/22).

Z tych względów w sprawie nie zaistniały podstawy przedstawienia Sądowi Najwyższemu oświadczeń sędziów Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z żądaniami ich wyłączenia (art. 52 § 1 k.p.c.).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 200 § 1⁴ w zw. z art. 52 § 1 k.p.c., orzekł jak w sentencji postanowienia.